Kylien ja kuntien yhteinen tulevaisuustyö – kyläsuunnitelmista kunnan strategiaan

Lapin kylätoimintapäivät 2026, Pyhätunturi

Johanna Niilivuo, Suomen Kylät ry

Suomen Kylät
Finlands Byar

SUOMEN KYLÄT RY:

PIENESTÄ JA PAIKALLISESTA SYNTYY YHDESSÄ SUURTA JA VAIKUTTAVAA

- **4300** toiminnallista kylää, paikallisin valtakunnallinen verkosto
- **104** milj. €:n edestä vapaaehtoistyötä vuonna 2025 (5,2 milj. tuntia)

- Tietoa, tukea, koulutusta ja neuvontaa maaseudulla toteutuvan vapaaehtoistyön tueksi
- Kuntien, hyvinvointialueiden ja kylien yhteistyö, yhteisöllinen varautuminen ja kylävara, sujuvan maaseutuasumisen ja maaseutuyrittämisen mahdollistaminen ovat toimintamme ydintä.

- Kylätoiminnan ja paikallisen kehittämisen kattojärjestö, mm. maakunnalliset kyläyhdistykset ja Leader-ryhmät ovat jäseniämme.

Suomen Kylät
Finlands Byar

TULEVAISUUSSOPIMUS
- kylien ääni osaksi kuntien päätöksentekoa

- ✓ 1.11.2025-31.12.2026
- ✓ Sitran Tulevaisuusvalta-ohjelma; Keskitien säätiö
- ✓ Hankkeen kumppanit: Maakunnalliset kyläyhdistykset, Kuntaliitto ja Finlands öar – Suomen saaret (FÖSS)

Hankkeen pilotit

Aktion Österbotten: Vöyri
Etelä-Pohjanmaan Kylät: Lapua
Lappilaiset Kylät: Sodankylä
Pohjois-Pohjanmaan Kylät: Nivala
Pohjois-Savon Kylät: Siilinjärvi
Päijät-Hämeen Kylät: Heinola

FRAMTIDSKONTRAKT

TULEVAISUUSSOPIMUS

Suomen Kylät
Finlands Byar

KyläVisio-hankkeen työ jatkuu

- ✓ Tulevaisuusvalta on valtaa vaikuttaa siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään mahdollisena tai toivottavana
- ✓ Tulevaisuusvallan laajentuminen edellyttää tulevaisuusajattelun taitoja
- ✓ Tulevaisuusvallan ytimessä on kyky tuottaa näkemyksiä tulevaisuudesta ja kuvitella toisenlaisia tulevaisuuksia: *voimme toteuttaa vain sellaisen tulevaisuuden, jonka pystymme kuvittelemaan*
- ✓ Tulevaisuusvalta ei laajene itsestään, vaan se vaatii suunnittelua ja käytännön toimia
  - Tulevaisuuskeskusteluun mukaan kutsumista
  - Huomiotta jääneiden äänten esille tuomista
  - Tulevaisuusnäkymien monipuolistamista
  - Tulevaisuusajattelun edellytysten luomista moninaisemmalle joukolle

Tulevaisuussopimus: tavoitteet

✓ Tavoitteena on vähentää alueellista eriarvoisuutta ja tuoda maaseutukylien ääni vahvemmin esiin kunnallisessa päätöksenteossa

✓ Tulevaisuussopimus-toimintamallissa kylien merkitys ja potentiaali tehdään näkyväksi sekä rakennetaan kunnissa tulevaisuusvaltaa, joka perustuu kaikkien asukkaiden osallistumiseen

✓Kytkeä kylien kehittämistyö osaksi kunnan strategista suunnittelua ja päätöksentekoa

Tavoitteena ei ole vain saada oma asia läpi, vaan rakentaa toimintakulttuuria, jossa kylien ääni kuuluu ajoissa ja molemminpuolinen ymmärrys lisääntyy

Miksi tämä työ on tärkeää?

- ✓ Kylien ääni ei aina kuulu riittävästi kunnan kehittämisessä
- ✓ Kylissä on paljon tietoa, osaamista ja kehittämisideoita, mutta ne eivät aina välity päätöksentekoon
- ✓ Tarve kehittää osallistumista yksittäisistä kuulemisista jatkuvaksi vuoropuheluksi

Mihin voimme tällä työllä päästä?

- ✓ Päätöksenteko perustuu parempaan paikallistietoon
- ✓ Kylät eivät ole kehittämisen kohteita vaan kumppaneita
- ✓ Luottamus ja yhteistyö vahvistuvat

💡 Koko kunta hyötyy: parempia päätöksiä, enemmän osallisuutta ja vahvempi elinvoima > koko kunnan elinvoima rakentuu myös kylien elinvoimasta

Suomen Kylät
Finlands Byar

Lähtökohtia kehitystyöhön

✓ Kylien tavoitteiden tulee kytkeytyä kunnan strategisiin linjauksiin ja realistisiin mahdollisuuksiin toteuttaa kehittämistä pitkäjänteisesti

✓ Kyläsuunnitelma ei ole toivelista, vaan tapa tunnistaa paikallisia vahvuuksia, mahdollisuuksia ja yhteistä kehittämispotentiaalia

✓ Kunnan tuki ei aina tarkoita rahoitusta – tärkeää on myös kylien potentiaalin tunnistaminen, näkyväksi tekeminen ja huomioiminen kunnan kehittämisessä ja viestinnässä

✓ Kyse ei ole vain kyläsuunnitelmien tekemisestä, vaan uuden toimintatavan rakentamisesta

✓ On tärkeää tunnistaa myös hiljaisemmat ja pienemmät kylät: kunnan vahvuus syntyy erilaisista paikoista, yhteisöistä ja paikallisista identiteeteistä

Suomen Kylät
Finlands Byar

Miten kunta ja kylät voivat hyötyä toisistaan: Mitä syntyy, kun paikallinen yhteisöllinen aktiivisuus ja kunnan strateginen kehittäminen kohtaavat?

Suomen Kylät
Finlands Byar

SUOMEN KYLÄT RY JA SITRAN TULEVAISUUSVALTA-OHJELMA

TULEVAISUUSSOPIMUS – Kylät ja korttelit kuntien strategisena voimavarana

Tulevaisuussopimus-toimintamallissa kylien kehittämistyö kytketään osaksi kunnan strategista suunnittelua ja päätöksentekoa

Kylien vahvuudet: tunnistetaan kylien strategiset vahvuudet

↓

Yhteinen kuntatason näkymä: luodaan kylien yhteinen kyläsuunnitelma, joka tukee kunnan elinvoiman, asumisen, palveluiden ja paikallisen kehittämisen kokonaisuutta

↓

Strategia ja päätöksenteko: luodaan pysyvä toimintatapa, jossa paikallinen yhteisöllinen aktiivisuus ja kunnan strateginen kehittäminen vahvistavat toisiaan

↓

Kunnan ja kylien vahvistuva kumppanuus: kunta ei vain kysy, mitä kylät tarvitsevat, vaan tunnistaa, mitä kylät voivat tuoda kunnan toimintaan

💡 Kylien ja kunnan yhteistyöstä syntyy uusia merkityksiä koko kunnan uudistumisen näkökulmasta

Suomen Kylät
Finlands Byar

SUOMEN KYLÄT RY JA SITRAN TULEVAISUUSVALTA-OHJELMA

TULEVAISUUSSOPIMUS – Kylät ja korttelit kuntien strategisena voimavarana

Kuvitus tehty tekoälyn avulla

💡 Tulevaisuussopimusmalli ja sen pohjan muodostava kyläsuunnittelu ei ole kunnalle uusi erillinen suunnitelmavelvoite, vaan tapa saada paikallinen tieto ja aktiivisuus osaksi kunnan omaa kehittämistä sekä mahdollisuus vahvistaa moniäänisyyttä

Suomen Kylät
Finlands Byar

Pilotoitava prosessi 1/2

Tulevaisuusajattelun ja –osaamisen vahvistaminen pilottikunnan kylissä ja kyläsuunnitelmat

- ✓ Tulevaisuusajattelu, tulevaisuusvallan laajentaminen
- ✓ Ymmärrys kunnallisesta päätöksenteosta, vuosikellosta ja lainalaisuuksista
- ✓ Osallisuuden menetelmät
- ✓ Kyläsuunnitelmien laatiminen tai päivitys

Kuntatason yhteistyö ja foorumit

- ✓ Kuntapäättäjien ja viranhaltijoiden kyläperehdytys
- ✓ Pilottikunnan kyläfoorumin käynnistäminen tai toiminnan vahvistaminen
- ✓ Moniäänisyyden lisääminen
- ✓ Kylien yhteisen kyläsuunnitelman kokoaminen

Suomen Kylät
Finlands Byar

Pilotoitava prosessi 2/2

Toimintamallin rakentaminen ja testaus

- ✓ Kylien yhteisen suunnitelman kytkeminen kunnan suunnitteluun ja päätöksentekoon

Päätösvaihe ja jatkokehitys

- ✓ Tulevaisuussopimus-toimintamallin mallintaminen työkalupaketiksi, tiedon levittäminen

Juurrutus ja jatko

- ✓ Toiminnan jatkuvuuden varmistaminen, toimintamallin levittäminen valtakunnallisesti

Suomen Kylät
Finlands Byar

SODANKYLÄ

Sodankylän kylien yhteinen kyläsuunnitelma 2026

Kuntastrategiatyön tueksi ja kylätyön vahvistamiseksi

Yhdessä piirretty tulevaisuus – kylien jälki kuntastrategiassa

Sodankylän yhteinen kyläsuunnitelma 2026–2030 kokoaa yhteen kylien yhteiset tavoitteet, kehittämistarpeet ja toimenpiteet. Suunnitelma toimii kylien ja kylätoimijoiden yhteisenä tahtotilana sekä käytännön työkaluna yhteistyön vahvistamisessa. Suunnitelma on valmisteltu yhteistyössä Sodankylän kylien, kyläyhdistysten, kuntatoimijoiden ja Tulevaisuussopimus-pilotin osallistujien kanssa. Valmistelusta ovat vastanneet Lappilaiset Kylät ry ja Sodankylän kunta osana Tulevaisuussopimus-pilottia.

2. teema: Lähipalvelut ja hyvinvoinnin tuki kylissä				
Teema	**Tavoite**	**Toimenpiteet**	**Ehdotettu vastuutaho**	**Ehdotettu aikataulu**
Lähipalvelut ja hyvinvoinnin tuki kylissä	2.1 Olemassa olevien palvelujen saavutettavuuden turvaaminen	Kootaan kyläkohtainen palvelukartta; turvataan ja kehitetään kirjastoautoa, asiointi- ja palveluliikennettä sekä liikkuvia apteekki-, nuoriso- ja hyvinvointipalveluja; selvitetään harrastuskyytien tuki; tehdään palveluista näkyvä koonti kunnan ja kylien kanaviin.	Kunta, hyvinvointialue, kyläyhdistykset	2027–2028 jatkuva
Lähipalvelut ja hyvinvoinnin tuki kylissä	2.2 Arjen avun, kotona asumisen ja jalkautuvien palvelujen vahvistaminen	Selvitetään kylätalkkari- tai kylätyöntekijämalli; kehitetään naapuriapua; perustetaan säännöllisiä ikäihmisten kohtaamisia; pilotoidaan jalkautuva neuvonta- tai vastaanottopiste kyliin; sovitaan kunta–kylä kumppanuusmalli, jossa määritellään mitä kunta tarjoaa ja mitä kylät ovat valmiita toteuttamaan	Hyvinvointialue, työllisyyspalvelut, kunta, yhdistykset	2027–2029
Lähipalvelut ja hyvinvoinnin tuki kylissä	2.3 Kylätalojen, harrastuspaikkojen ja kohtaamispaikkojen toimivuus kaikille ikäryhmille	Pidetään kylätalot lämpiminä ja käytössä; parannetaan esteettömyyttä; ylläpidetään liikunta- ja leikkipaikkoja; hyödynnetään kylätaloja etäasioinnin, kurssien ja yhteisöllisen toiminnan tukikohtina; kartoitetaan toimintatapoja myös kylille, joilla ei ole omaa kylätaloa.	Kyläyhdistykset, kunta, Leader-ryhmät	2026 alkaen jatkuva

SIILINJÄRVEN MALLI

Yhdessä rakennamme elinvoimaisia kyliä ja kuntaa

KYLIEN VOIMA

KYLÄT TUOTTAVAT PAIKALLISTIEDON

Kylät tuntevat ihmiset, arjen ja mahdollisuudet.

KYLÄTOIMIJOIDEN KATTOJÄRJESTÖ

- jalostaa tiedon yhteisiksi esityksiksi
- antaa lausuntoja
- tekee aloitteita
- osallistuu strategian ja muiden kuntatason suunnitelmien työstämiseen kylänäkökulmasta

KUNNAN KYLÄYHTEYSHENKILÖ

- vie tiedon kylitä kunta-organisaation avainhenkilöille
- tuo tietoa kunnasta kylien edustajille
- osallistuu kylien kattojärjestön hallituksen kokouksiin

VUOSITTAINEN KYLÄKOKOUS

Kylätoimijoiden kattojärjestö kutsuu koolle kerran vuodessa kyläkokouksen yhteistyössä kunnan kyläyhteyshenkilön kanssa. Tilaisuudessa kuullaan kylien ja kunnan kuulumiset sekä kylien kehittämisaloitteet.

KUNNAN ROOLI

OSALLISTAVA BUDJETOINTI

Kunta toteuttaa joka toinen vuosi osallistavan budjetoinnin, johon kylien kattojärjestö kokoaa kylien yhteisiä aloitteita.

KYLÄT MUKAAN TULEVAISUUSTYÖHÖN

Kunta kutsuu kyläyhdistyksiä mukaan kunnan tulevaisuustyöhön (mm. strategian ja hyvinvointisuunnitelman valmistelu).

JATKUVA VUOROPUHELU

Kyläyhteyshenkilön kautta tieto kulkee molempiin suuntiin ja varmistaa, että kylien ääni kuuluu kunnan päätöksenteossa.

KUNTA TUKEE KYLIEN KEHITTÄMISTÄ

KEHITTÄMIS- JA INVESTOINTIHANKKEIDEN TUKI

Kunta tukee kylien kehittämis- ja investointihankkeita osallistumalla rahoitukseen ja takaamalla osan hankkeen toteutukseen mahdollisesti tarvittavista pankkilainasta.

TOIMINTA-AVUSTUS

Kunta maksaa kyläyhdistyksille vuosittain toiminta-avustusta. Lisäksi kylät voivat hakea kohde- ja tapahtuma-avustuksia.

KOKOONTUMISTILAT

Kunta maksaa vuokraa kylillä tiloista, jotka ovat yhdistysten käytössä.

Kylävaikuttamisen opas, Heinola

Nivalan kyläsuunnitelman esittely valtuustolle 3.9.
Nivalan kylien kyläsuunnitelma 2026-2030.pdf

NIVALAN KYLIEN
KYLÄSUUNNITELMA 2026-2030
TULEVAISUUSSOPIMUS

Yhteinen kyläsuunnitelma antaa Nivalan kylille yhteisen tahtotilan sekä konkreettisia tavoitteita kaupungin päätöksenteon, hankerahoituksen ja kylätoiminnan tueksi.
Kylät ja kaupunki rakentavat nyt entistä tiiviimpää yhteistyötä ja kasvatamme tulevaisuutta yhdessä.

TULEVAISUUSSOPIMUS

NIVALA
Kasvatamme tulevaisuutta

Uutiset

LAPUAN SANOMAT keskiviikkona 20.5.2026

Valtuusto yksimielisenä: Lapualle kannattaa perustaa kyläneuvosto

» Harri Seppälä kehui tiistelläisten kykyä järjestää hyviä tapahtumia. Edessä kuuntelevat Esa Rintala ja Hannu Saarela, takana Ismo Jäätteenmäki ja Mika Kamunen.

Kaupunginvaltuutetut kuulivat viime maanantaina, missä mennään Suomen Kylien Tulevaisuusopimus-hankkeessa, jossa Lapua on mukana yhtenä viidestä pilottikunnasta.

Marianne Lähde

Eteläpohjalaiset Kylät ry:n toiminnanjohtaja **Mia Hietaniemi** tähdensi, että luottamushenkilöt ovat ratkaisevassa asemassa asukkaiden osallistamisen ja vuoropuhelun edistämisessä.

– Tarkoitushan on tehdä tässä hankkeessa rakenteet kunnan ja kylien vuoropuhelulle. Ei mikään pikkuinen tavoite, mutta tätä kohtaa ollaan sinnikkäästi menty ja kaikki suunnitellut työpajat ovat toteutuneet, häni kertasi jo tehtyä työtä.

Hietaniemen mukaan kyläneuvostoa esitettiin jo ensimmäisellä kokoontumiskerralla vaikuttamiselimeksi Lapualla-kin.

– Se on kylien ja kaupunkien neuvoa antava kehittämiselin, joka löytyy jo 160 kunnasta Suomessa. Pohjois-Pohjanmaa on edelläkävijä, siellä valtaosaan kuntia on perustettu kyläneuvosto.

– Selvitin asiaa Sievistä, Ilistä ja Leppävirralta. Koettiin, että kyläneuvosto on suora ja tehokas keskusteluyhteys kunnan ja kylien välillä. Se kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Se ei ole kunnan viranomainen, eikä tee hallintopäätöksiä, mutta voi osallistua päätöksentekoon aloitteilla ja lausunnoilla. Edustajille voidaan antaa puhe- ja läsnäolo-oikeus kokouksiin.

– Kunnan hyvinvointijohtaja oli eräässä kunnassa valmisteleva viranhaltija, yhdessä kyläneuvoston puheenjohtajan kanssa, Hietaniemi kuvaili.

Valtuuston puheenjohtaja **Anneli Jäätteenmäki** (kesk.) korosti, että Lapuan mukanaolo Tulevaisuussopimus-hankkeessa pitää käyttää täysimääräisesti hyväksi.

– Eikä vain sillä tavalla, että olemme tässä ainoastaan tämän yhden vuoden, vaan että kehitämme avoimuutta ja vuorovaikutusta kuntalaisten kanssa, niin että se jäisi pysyväksi tavoitteeksi. Voimme olla Suomessa ykköskunta, jossa kehitystoimintaa kylien ja kaikkien kuntalaisten kanssa tehdään ja asioista keskustellaan jo niiden valmisteluvaiheessa.

Jäätteenmäki totesi hankkeen tulleen hyvään aikaan, koska valtuusto on aloittamassa kuntastrategian päivittämistä.

– Kyläasia on osa sitä. Nyt meillä on mahdollisuus keskustella ja hahmotella tätä yhteistä toimintaa.

ENSIMMÄISEN PUHEENVUORON keskustelussa otti kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Harri Seppälä** (kok.). Hän sanoi, että Lapualla tarvitaan kylä.

– Tiistellä on tehty pitkäjänteisesti työtä, joka on nyt tehnyt kylästä kiinnostavan paikan jopa valtakunnallisesti. Se kaarti, joka on siellä erilaisia tapahtumia vuosikaudet toteuttanut, on myös antanut viestikapulan nuoremmille.

Seppälä totesi, että ihmis[illegible] haluavat asua maalla ja haluav[illegible] yhteisöllisyyttä.

– Sitä toivon mukaan tä[illegible] hanke tuo.

Helena Lahtinen (kok.) v[illegible] visti, että joka kylälle tarvita[illegible] kyläneuvosto.

– Kun joku aloittaa jotain, [illegible] hintään kateus motivoi muita[illegible] toimimaan, hän arveli.

– Tällainen hanke on tarpe[illegible] linen vastaveto sille, että hyv[illegible] vointialue näännyttää kun[illegible] karsien ja keskittäen kaikkea [illegible] karalla kädellä.

Sari Oja-Lipasti (kesk.) san[illegible]

» Pekka Hella sanoi, että iso osa heidän ryhmänsä valtuutetuista asuu muualla kuin keskustan alueella. Hän muistutti kyläkoulujen merkityksestä kylien elinvoimalle käyttäen Hellanmaata esimerkkinä.

» Hanna Perkaho haluaisi nähdä tällaisin palveluita, joissa yhdistyvät monen sikupolven tarpeet, ulkomailla rakemämsä mallin mukaan.

Suomen Kylät
Finlands Byar

Hankkeen tilaisuudet

Suomen Kylien aamukahvit
- 10.2. Kylät tulevaisuuden tekijöinä
- 10.3. Oikea aika, oikea paikka – näin vaikutat kunnan päätöksiin
- 14.4. Kylän viesti perille – yhteistyötä päättäjien kanssa
- 12.5. Kylän ääni kuuluviin! Lausunto, aloite ja muut vaikuttamisen väylät

- 29.9. Osallisuuden työkalupakki - ideoita kylien ja kuntien yhteiseen kehittämiseen
- 27.10. Kyläfoorumit ja neuvostot – malleja vuoropuheluun ja yhteistyöhön kunnan kanssa
- 3.11. 24.11. Yhteinen suunta – kylät ja kunta tulevaisuutta rakentamassa: Tulevaisuussopimus-hankkeen tuloksia

Morgonkaffe på svenska 28.4. ja 3.11.

Webinaarit
Suomen Kylien kyläsuunnittelun teemavuoteen liittyen järjestetään kaksi webinaaria
26.3. Kyläsuunnittelu kylän kehittämisen perustana – miksi, miten ja mitä hyötyä?
24.9. Kyläsuunnittelu käyttöön kunnassa – hyötyjä, tuloksia ja toimivia malleja

Materiaalit ja tallenteet: Tilaisuuksien materiaalit - Suomen Kylät

Suomen Kylät
Finlands Byar

Suomen Kylät
Finlands Byar

KIITOS!

